

Бари и Палермо

Автор: Илиян Панайотов

<http://nauka.bg/forum/index.php?showtopic=13237>

След като потушил поредния бунт в Апулия, Робер Гискар решил да ликвидира последното ромейско владение в Южна Италия, най-богатия и укрепен град, а също и столица на катепанат - Бари. Градът бил разположен на тесен нос в Адриатическо море и защитен с мощни крепостни стени. Гискар събрал кораби от Апулия и Калабрия, заповядал да ги свържат с желязна верига и обградил с тях целия нос. Крайните кораби били швартовани към дървени кейове и чрез тях войните можели да преминават от един кораб на друг и да отблъснат евентуална атака. Норманската армия заела позиции покрай крепостните стени и на 5 август 1068 г. започнала обсадата на Бари.

Управителят на града успял да премине през блокадата и се отправил в Константинопол с молба за помощ. В началото на 1069 г. в Адриатика пристигнала ромейска флотилия. Норманите потопили 12 товарни кораба при Монополи, но няколко други водени от новия катепан Стефан Патеран се промъкнали и доставили оръжие, и продоволствие на обсадените. Обсадните кули на норманите били неколккратно изгаряни, а атаките им отблъсквани. Въпреки неуспехите дукът

на Апулия продължил обсадата през цялата 1069 и следващата 1070 година. В града започнали брожения и Стефан Патеран изпратил наемен убиец за да ликвидира Робер дьо Отвил. Според Гийом от Апулия, дукът вечерял сам в заслон от сплетени клони. Убиецът се опитал да го промуши с копие намазано с отрова, през една пролука и само внезапен пристъп на кашлица спасил Гискар.

Зимата на 1070-1071 г. била тежка и за двете страни. Стефан Патеран преодолял норманския кордон и се отправил отново към Константинопол. Робер Гискар с цел да повиши морала и боеспособността на армията повикал брат си от Сицилия. Роже пристигнал с кораби и почти всички свои войни, оставяйки в крепостите малобройни гарнизони. Император Роман Диоген откликнал на молбата своя катепан и възложил на новия дук на Коринт, а също и бивш васал на Гискар, Жослин от Молфета да събере войни и продоволствие в Дирахий, за да помогне на обсадените. Катепан Патеран се върнал в Бари и съобщил радостната вест, като заповядал всяка нощ да се палят сигнални огньове за да насочат ромейските кораби към пристанището. Измъчените граждани започнали праз-

ненства още същата вечер. Градът се огласял от песни и радостни викове, а крепостните стени изглеждали обхванати от пламъци от многобройните факли на най-нетърпеливите жители. Обсаждащите разбрали какво става и Роже удвоил броя на войните наблюдаващи морето.

Robert Guiscard - Roger le grand Comte

През една от следващите нощи часовете известили за светлини от фенери сияещи по върховете на мачтите. Роже дьо Отвил заповядал на хората си да се качват на корабите и ги повел в бой. Норманите нямали опит в морски сра-

жения и един от корабите им се преобърнал, и потънал заедно с абордажна група от 150 тежковъоръжени войници, струпали се на единия борд. Роже атакувал флагмана на ромейците, разпознал го по двата фенера на мачтата и в последвалата битка пленил облечения в „разкошни гръцки одежди“ Жослин. Победата на норманите била пълна, те потопили 9 ромейски кораба от общо 20 и не позволили на нито един да премине блокадата. След няколко седмици отчаяните жители на Бари се предали. В утрото на 16 април 1071 г., ромейските знамена били свалени от кулите, а Робер Гискар и брат му Роже триумфално преминали през града. С жителите се отнесли милостиво - градът не бил разграбен, а Гискар дори им върнал част от околните земи завладени по-рано.

За норманската армия участвала в бойни действия почти три години не се очертавал отдих. Дук Робер започнал подготовка за мащабна кампания в Сицилия, изпратил брат си на острова и се отправил на юг в Отранто, където събрал 58 кораба. Корабите, чиито екипажи били гърци от Калабрия и Апулия, отплавали към Реджо. Гискар повел армията си по суша през Калабрия, по пътя потушил бунт в замъка Скилаче и след седмица също достигнал Реджо. В началото на август братята Отвил обединили силите си в Месина (Сицилия). Роже предложил хитър и не особено почтен план за превземането на Катания, който бил приет с удоволствие от Гискар. Градът разположен по средата на източ-

ното крайбрежие бил резиденция на бившия им съюзник Ибн ал Тимнах и жителите му все още били в добри отношения с норманите. Роже с малък отряд пристигнал в Катания и помогнал за разрешение да вкара няколко кораба в пристанището от флота, който според него имал за своя цел Малта. След като влезли в града норманите го превзели и оставили силен гарнизон.

Роже начело на основната армия се отправил по суша към Палермо, а Гискар с флотилията по море. Племенникът им Серло бил оставен в Черами със задача, чрез постоянни рейдове да блокира евентуална намеса на сарацините от Кас'р Янна и другите крепости от вътрешността на острова. Бал'арм

(Палермо) бил един от най-големите търговски и културни центрове в мюсюлманския свят. По сведения на Ибн Хаукал, посетил града в края на X век, в града имало над 300 джамии, а само гилдията на месарите му наброявала 7000 души. Според някои съвременни изчисления, а също и сведенията на абат Деярк жителите му през втората половина на XI век наброявали между 250 000 и 300 000 души. Гражданите му се подготвяли за обсада като укрепили градските стени и зазидали повечето порти на града, оставяйки действащи само три.

Без да срещне сериозна съпротива, в средата на август, армията на Роже

достигнала устието на река Орето и завзела малкия castrum прикриващ подстъпите към Палермо. Само на няколко лиги от града, покрай река Орето се намирали паркове с фонтани, портокалови градини с многобройни ручеи и дворци на най-богатите жители. Според Аматус Монтекасински норманите, които останали там на лагер, се чувствали като в рая. Пристигането на флотът на Гискар и заповедта за незабавно настъпление сложили край на идилията. Норманската армия от около 10 000 души [1] образувала голяма дъга. Водени от Роже на левия фланг, центъра от Арисгот от Поцуоли и Гискар на десния фланг, бавно настъпвайки достигнали укрепленията на града. Защитниците на Палермо ги „приветствали“ с порой от стрели и камъни. Малко повече от четири месеца след падането на Бари, започнала обсадата на Палермо. Значително по-смели от ромеите, сарацините [2] многократно извършвали вилазки или подигравателно оставяли отворена порта, за да предизвикат норманите в битка.

Робер оставил флота си в бойна готовност до устието на Орето, като поставил задача на капитаните да блокират по море доставката на подкрепления и провизии за обсадените. Планинският масив Конка д'Оро обграждащ града подпомогнал норманите да затворят със сравнително малко хора всички подстъпи към Палермо. В късната есен на 1071 г. сицилийско-африканска ескадра напуснала пристанището. Робер Гискар заповядал на всички

под неговото командване – нормани, гърци, лангобарди и пленени ромеи да приемат Светото Причастие и да срещнат врага. Сражението започнало зле за норманите и изглеждало, че сарацините ще постигнат своята първа победа. С много упорство и жертви, флотилията на Гискар взела превез и в края на деня оцелелите кораби на сарацините отстъпили към Палермо. Норманите ги преследвали, преодолели желязната верига закриваща входа на пристанището и изгорили всички вражески кораби. В огромния за средновековните мащаби град храната била на привършване и било само въпрос на време, гладът да принуди защитниците му да капитулират.

Но за Робер Гискар подобна възможност не съществувала. В края на декември пратеници донесли вест, че неговите васали, използвайки продължителното му отсъствие, са въстали отново. Бунтът бил воден от племенниците му Абелар и Херман, от графа на Трани, Пиер II и от барона на Джовинацо. Бунтовниците получили подкрепа от зет му, принц Ришар Капуански [3], както и от шурей му принц Гизулф II Салернски. Освен Апулия, въстанието обхванало и части от Калабрия. Изправен пред избора да изостави почти сигурното завоевание на голям и богат град или да изгуби значителна част от дукството си ако изчака капитулацията му, Робер дьо Отвил решил да не губи време и подготвил план за щурм. На 5 януари 1072 г., с обсадни машини и стълби, пехотата на Роже атакувала стените

на най-силно укрепения квартал Ал Кас'р. На свой ред значителна част от защитниците излезли през портата и с неистова ярост се нахвърлили срещу норманите. Благодарение на изненадата сарацините обърнали в бягство пехотинците на Роже.

Атаката на норманската кавалерия водена лично от Робер Гискар, спасила обсаждащите от разгром. На свой ред сарацините, пометени при сблъсък с галопиращата конница, побягнаха преследвани от норманите. Стражите на портите уплашени да не допуснат неверниците в града ги затворили, оставяйки голяма част от най-храбрите защитници пред стените. В развихрилата се битка, сарацините били избити, сражавайки се доблестно пред портите на собствения си град, до последния човек. Отново обсадните стълби били изправени на стените, но пехотинците опознали сарацинската стомана дълго време не се решаваха кой да поеме пръв и се наложило Гискар да приложи прословутото си красноречие. Само трима нормански рицари успели да се качат на стените, щитовете им били разбити и те отстъпили обратно. Давайки заповед на брат си да не прекратява атаките, дукът на Апулия тайно повел 300 елитни воители на северо-изток през градините към квартала Ал Халес.

Той се намирал между Ал Кас'р и пристанището, там бил двореца на емира, градския съвет, арсенала, и други административни сгради. Укрепленията му били нови, но по-слаби от тези

на другите квартали, а почти всички защитници били отишли на помощ в Ал Кас'р. Избранниците на Гискар преодолели стените със стълби и разбили портата. Останалите нормански части навлезли през нея във Външния град. Сарацините вбесени, че се оставили да ги измамат, контраатакували и по тесните улици се развихрили многобройни малки сражения. Късно привечер норманите надделели и оцелелите защитници се оттеглили във Вътрешния град, както Малатера нарича цитаделата на Ал Кас'р. В ранното утро на следващия ден, делегация от най-знатните жители на Палермо се явила пред дука на Апулия за да обсъдят условията за капитулация на града. Робер Гискар проявил рядко срещани в Средновековна Европа великодушие и прагматизъм. Той обещал да не допусне погроми и разграбване, запазвайки живота и имуществото на гражданите, като изискал от тях лоялност и плащане на ежегоден данък. Освен това им гарантирал ненамеса в религиозните дела на мюсюлманите, както и запазването за тях на действащите ислямски закони. Това било прието с облекчение от сарацините, които очаквали много жестоки условия.

На 10-ти януари 1072 г. норманските благородници и най-отличилите се воители участвали в тържествена церемония по встъпване в Палермо на дука на Апулия, съпроводен от съпругата си Сиселгаита и брат си Роже. В наново осветената базилика „Успение Богородично“, която 240 години била

използвана като джамия, гръцкият архиепископ Никодим отслужил благодарствен молебен по православния обряд и „самите ангели небесни присъединили гласовете си към гласовете на паството“ [4]. Робер Гискар, който получил титлата дук на Сицилия още през 1059 г. се провъзгласил за върховен владетел на целия остров, запазвайки в свое владение Палермо, половината Месина и половината долина Вал Демоне, т.е. само земи в чието завоевание участвал лично. Половината от всички останали земи - завзети и тези под контрола на арабите преминала във владение на брат му Роже, както и титлата Велик граф на Сицилия, а другата част се поделяла между военачалниците му Серло дьо Отвил и Аригот от Поцуоли. Падането на Палермо предизвикало капитулацията на много градове и области. Но една трета от острова оставала непокорена, емирите на Сиракуза, Трапани, Кас'р Янна и др. продължили съпротивата си.

В средата на лятото на 1072 г. Серло дьо Отвил, племенник и най-доверен човек на граф Роже, бил убит. Според хрониката на Малатера, сарацините от Кас'р Янна изпратили 700 конници и 3000 пехотинци за да го заловят. Той бил на лов с малка група рицари и слуги, когато получил вест, че седем сарацински конници крадат добитък от земите му. Серло ги преследвал до местност в близост до сливането на

реките Салсо и Черами, където попаднал в засада. Разбирайки, че са обречени, Серло и хората му се добрали до висока скала, където се сражавали до край. Двама от слугите се престорили на мъртви и успели да се спасят. Сарацините извадили сърцето на младия Отвил и го изяли, надявайки се, че храбростта и силата му ще преминат в тях. Главата му била изпратена в дар на „африканския крал“ в Тунис и разнасяна триумфално из улиците на Махдия.

Изглежда, че лоялните барони на Гискар успели да ограничат разпространението на бунта, защото той останал в Палермо до есента, изграждайки донжон защитаващ входа на пристанището в Ал Халес и формирайки норманска администрация в допълнение на съществуващата. В града бил оставен нормански гарнизон, а един от приближените му провъзгласен за емир на Палермо. На среща с най-знатните палермци дукът им заявил, че обсадата му струвала много скъпо. Сарацините схванали намека и му поднесли в дар злато, скъпоценности и коне, а някои в знак на вяроност дори му поверили и синовете си, за да му служат. Робер Гискар напуснал Сицилия в края на 1072 г. и никога повече не се завърнал, а брат си оставил за свой наместник.

[1] - John Julius Norwich, "The Normans in the south, 1016-1130",

[2]- Преобладаващата част от мюсюлманите на северното крайбрежие и в Палермо били бербери от племето Кутама, същото от което произхождали Зиридските емири на Кейруан и Махдия (Тунис). В западната част на острова протекъл интензивен процес на ислямизация, като значителен процент от мюсюлманите били потомци на християни приели исляма преди 2-3 поколения.

[3] - Осем месеца по-рано, Ришар Дренго поискал и получил военна помощ от Гискар, за да потуши бунт в земите си, като в замяна обещал подкрепа за кампанията в Сицилия. След като разгромил метежниците той се „отблагодарил“ като изпратил 150 нормански рицари в помощ на бунтовниците от Апулия.

[4]-William of Apulia, "The Deeds of Robert Guiscard", trans. Graham A. Loud,

Конкурс:
„Трагедия и Слава – 100 г. от
Междусъюзническата война“.